

Mestna občina Celje
Komisija Mladi za Celje

FUNKCIONALNA PISMENOST

RAZISKOVALNA NALOGA

AVTORICI

Anja Počivavšek
Ajla Suljić

MENTORICA

Barbara Vukovič, prof.

Celje, april 2012

KAZALO

1. UVOD	1
1.1. Opredelitev področja raziskovalne naloge.....	1
1.2. Namen in cilj raziskovalne naloge.....	1
1.3. Hipoteze.....	2
1.4. Metode dela	3
2. TEORETIČNI DEL	4
2.1. Kaj je funkcionalna pismenost?.....	4
2.2 Funkcionalna pismenost v preteklosti	5
3. RAZISKOVALNI DEL	6
3.1. POTEK RAZISKOVALNEGA DELA V 6. RAZREDU	6
3.1.1. OPISNA PREDSTAVITEV REZULTATOV	6
3.1.2. GRAFIČNA PREDSTAVITEV REZULTATOV	7
3.2. POTEK RAZISKOVALNEGA DELA V 9. RAZREDU	15
3.2.1. OPISNA PREDSTAVITEV REZULTATOV	16
3.2.2. GRAFIČNA PREDSTAVITEV REZULTATOV	16
3.3. INTERVJU Z RAVNATELJICO IV. OSNOVNE ŠOLE CELJE, GO. NEVENKO MATELIČ NUNČIČ.....	21
4. ZAKLJUČEK	22
5. VIRI IN LITERATURA	24
6. PRILOGE	26

POVZETEK

V tej nalogi sva se odločili raziskati funkcionalno pismenost kot pojav, hkrati pa preveriti, kakšno je stanje na tem področju v šestem in devetem razredu IV. osnovne šole Celje, ki jo obiskujeva. Funkcionalna pismenost je znanje, ne samo pisanja in branja, temveč tudi razumevanja besedil. Pomeni dobro razumevanje prebranega in koristno uporabo pridobljenih informacij v vsakdanjem življenju. Najprej mora biti človek bralno pismen, preden lahko govorimo o njegovi funkcionalni pismenosti.

Začetno bralno opismenjevanje je zaključeno do konca prvega triletja osnovne šole, zato sva se odločili, da bova preverjali funkcionalno pismenost šesto- in devetošolcev, katerih pismenost se delno preverja vsako leto tudi na nacionalnih preizkusih znanja.

Najina raziskava je temeljila na neumetnostnih besedilih, ki sva jih poiskali v tisku. Pomagali pa sva si tudi z besedili, ki so že bila uporabljena v mednarodni raziskavi PISA. Postavili sva štiri hipoteze, ki sva jih preverjali s pomočjo nalog, vezanih na izbrana besedila. Uporabili sva tudi metodo intervjuja. Rezultate sva predstavili v grafični obliki in opisno. Ugotovili sva, da so devetošolci boljši v razumevanju besedil, kar sva razložili kot posledico daljšega izobraževanja v primerjavi s šestošolci. Presenečeni sva bili, da stanje niti ni tako slabo, kot sva predvidevali.

1. UVOD

1.1. Opredelitev področja raziskovalne naloge

Pismenost se nam dandanes zdi samoumevna. To pravzaprav tudi je, saj se v zadnjih letih sploh ne preverja več. Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je bilo v letu 1991, ko so bili opravljeni popisi, na katerih so izprašali samo ljudi, starejše od 15 let, ki niso imeli nobene šolske izobrazbe ali pa opravljene le prve tri razrede osnovne šole, stanje sledeče. Med vsemi vprašanimi je bilo v Sloveniji 7234 nepismenih ali 0,46 %, med prebivalci brez izobrazbe pa je bilo nepismenih kar 60 %. Med tistimi s prvimi tremi razredi osnovne šole pa je bilo nepismenih 6 %. ¹

V najini raziskovalni nalogi pa naju ne zanima pismenost v svojem osnovnem pomenu, temveč sva se odločili raziskati funkcionalno pismenost. To pomeni, da poleg pismenosti, ki obsega znanje branja, upoštevamo še, da znamo iz prebranega izluščiti ključne podatke in jih uporabiti pri reševanju problema.

1.2. Namen in cilj raziskovalne naloge

Z namenom, da bi raziskali funkcionalno pismenost, sva se lotili dela. Najprej ugotoviti, kaj sploh funkcionalna pismenost pomeni, nato pa preveriti to vrsto pismenosti med učenci šestih in devetih razredov naše osnovne šole. Cilj je bil torej ugotoviti, koliko so učenci prej omenjenih razredov na naši, IV. osnovni šoli, sploh funkcionalno pismeni.

¹ http://www.stat.si/novice_poglej.asp?ID=698

1.3. Hipoteze

V raziskovalni nalogi sva si zadali naslednje hipoteze:

1. Učenci devetih razredov bodo uspešnejši pri reševanju nalog kot šestošolci.
2. Učenci 9.a bodo dosegli slabše rezultate kot učenci 9.b.
3. Učenci 6. in 9. razreda bodo naloge rešili z manj kot 50% pravilnostjo.
4. Devetošolci bodo boljše rezultate dosegli pri nalogah izbirnega tipa.

1.4. Metode dela

Raziskovalna dejavnost naju zelo zanima, zato sva se že tretje leto zapored odločili, da se lotiva raziskovalne naloge. Jezikovna tematika nama je bilo vedno blizu, zato sva razmišljali, da bi letos raziskovali nekaj aktualnega s tega področja. Pri urah slovenščine naše delo temelji na različnih besedilih in vedno znova pridemo do spoznanja, kako pomembno je, da znamo besedilo sploh prebrati, ga pravilno razumeti ter morda tudi uporabiti. Opazili sva, da ima veliko najinih sošolcev pri razumevanju tudi najpreprostejših besedil velike težave. Te pa se pojavljajo tudi pri vseh drugih predmetih, saj učenci večkrat ne rešijo določene naloge, ker ne vedo, kaj zahteva od njih. Dogovorili sva se, da poiščeva mentorico in jo prosiva za sodelovanje.

Na začetku najine raziskovalne naloge sva se morali najprej lotiti samega pomena funkcionalne pismenosti. Tako sva pregledali vse knjige, ki nama jih je priporočila mentorica, bili sva tudi v knjižnici in prebrali še nekaj člankov na spletu. Tako sva ugotovili, kaj sploh funkcionalna pismenost je. Nato sva iskali primerne vprašalnike za učence šestih in devetih razredov. Sestavili sva vprašanja, ki so se nanašala na izbrane članke. Ko so učenci naloge rešili, sva jih pregledali in sestavili grafe. Na podlagi teh sva lahko ugotovili, kako se reševanja lotevajo učenci različnih generacij, lahko pa sva primerjali tudi rezultate obeh razredov in oddelkov. Na koncu sva vse ugotovitve še zapisali. Raziskavi sva dodali tudi intervju z ravnateljico IV. osnovne šole Celje, go. Nevenko Matelič Nunčič, ki nama je podala nekaj informacij o nacionalnih preverjanjih znanja na naši šoli ter rezultatih, povezanih s funkcionalno pismenostjo.

Ko je bila naloga izdelana, sva jo še pred tiskanjem dali v pregled profesorici slovenščine.

2. TEORETIČNI DEL

2.1. Kaj je funkcionalna pismenost?

Funkcionalna pismenost pomeni znanje, ne samo pisanja in branja, temveč tudi razumevanja besedil. Torej je funkcionalno branje branje za učenje, pridobitev nekaj novih informacij. Pomeni dobro razumevanje prebranega in koristno uporabo pridobljenih informacij v vsakdanjem življenju. Pri takšnem branju oz. pismenosti je pomembnih več veščin npr. sposobnost določanja podrobnosti iz besedil, prepoznavanje glavne misli, narediti smiselni zaključek, sposobnost interpretiranja besedil ...²

Pri pismenosti oziroma sami funkcionalni pismenosti, o kateri bova govorili v najini raziskovalni nalogi, je ključnega pomena že predšolska vzgoja, pa tudi samo dedovanje. Tako je velikega pomena že komuniciranje z otrokom v rosnih letih. Zelo pomembno je tudi razpravljanje o raznih ilustracijah, ob čemer se otroku vse bolj večja besedni zaklad.³

Nekateri to pismenost imenujejo tudi podatkovna pismenost, saj moramo na podlagi besedila izluščiti podatke, ki so ključni pri reševanju problema. V šolah kot funkcionalno nepismeno obravnavamo osebo, ki se je sicer naučila branja in računanja, vendar pa si s prebranim ne more pomagati pri reševanju težav. Pismenost je tako v vsakdanjiku človeka skoraj nepomembna, če je ne dodelamo v funkcionalno ter ne znamo uporabiti prebranega pri soočanju s problemi. Tako se med funkcionalno pismenost prišteva tudi branje podnapisov in razumevanje vsebine na podlagi le-teh, pisanje raznih voščilnic, razglednic ipd., uporabo raznih priročnikov (kuharske knjige, leksikoni, enciklopedije ...), pa tudi razumevanje znakov, ki niso napisani, torej ideogramov, iz katerih se moramo znajti.⁴

² Različne sposobnosti branja terjajo razvijanje različnih bralnih strategij, Zbornik bralnega društva Slovenije, str. 221

³ Beri mi in se pogovarjaj z mano!, Margareta Dolinšek-Bubnič, str. 16

⁴ <http://www.ff.uni-lj.si/publikacije/jis/lat2/040/12c02.htm>, Jezik in slovstvo

2.2 Funkcionalna pismenost v preteklosti

Problem funkcionalne pismenosti je vsaj delno ves čas prizadeval vse države sveta, vendar se mu je pozornost začela namenjati šele konec 60. let oziroma na začetku 70. let; odkrili pa so ga že v poznih 40. letih ali v zgodnjih 50. letih v ZDA, in sicer pri vojaki, ki so bili sicer pismeni, a niso razumeli navodil za orožje.

V preteklosti se je ta problem pojavljal predvsem zaradi usmeritve svetovne industrijske proizvodnje v postindustrijsko (računalniško vodeno), kar je prineslo veliko število brezposelnih. Najbolj prizadeti so bili pri tem predvsem tisti, ki so imeli nižjo izobrazbo, saj je prišlo do problema, ko so lahko vodili le delo za stroji, za nove službe pa obrazcev niso znali napisati tisti, ki niso bili funkcionalno pismeni. Tudi to je pomenilo za družbo veliko izgubo. Zaradi tega pojava je vlada ZDA naročila preiskave na tem področju že v 70. letih.

Tudi pri nas, v Sloveniji, se je ta problem pojavil predvsem zaradi spremenjenih političnih, družbenih in gospodarskih razmer. Prvi so na težavo pri nas opozorili raziskovalci v projektu Izobraževanje odraslih kot dejavnik razvoja Slovenije. Na podlagi tega je Andragoški center Slovenije oblikoval dolgoročni projekt Funkcionalna pismenost odraslih v Sloveniji. Ta raziskava je bila postavljena na dve stopnji, vprašani pa so bili ljudje iz Murske Sobote in Ljubljane. Pri reševanju nalog so jim merili čas in zastavljene so jim bile različne naloge, na podlagi razumevanja prebranega, potem so bila zastavljena vprašanja o branju knjig ali revij, vprašani so bili tudi, če na televiziji berejo podnapise. Postavljeno jim je bilo tudi krajše besedilo, ob branju katerega so jim merili čas. Zanimalo jih je še, ali si pri domačih opravilih pomagajo s priročniki. Opraviti so morali naloge, kot je iskanje podatkov, najti določene točke v neznanem kraju ... Pomembno pa je bilo tudi to, da so prepoznali ideograme, nebesedne znake. Zastavili so jim še del pregovora, za katerega so morali najti ustrezno nadaljevanje, in morali so razvozlati pregovore, ki niso bili ločeni s presledki. Tako so se naloge nadaljevale po podobnem kopitu. Izkazale se je, da se pojavljajo velike razlike med izobrazbo in pa tudi glede na zemljepisno merilo. Tisti, ki so bili bolj izobraženi, so dosegli boljše rezultate.⁵

⁵ Marja Bešter, Funkcionalna (ne)pismenost v Sloveniji, Jezik in slovstvo, let. 40, 94/95, št. 1-2

3. RAZISKOVALNI DEL

V raziskavo sva vključili šestošolce in devetošolce, saj se prav v teh dveh razredih vsako leto izvaja nacionalno preverjanje znanja, ki med drugimi sledi tudi cilju ugotavljanja funkcionalne pismenosti pri učencih.

3.1. POTEK RAZISKOVALNEGA DELA V 6. RAZREDU

Najprej sva morali izbrati besedilo. V pomoč nama je bila knjižničarka naše šole, ki nama je predlagala, da pregledava mladinski periodični tisk. V oktobrski številki PIL-a sva našli besedilo z naslovom Tiskarski stroj, ki se nama je zdelo primerno tako po zahtevnosti kot tudi po tematiki. Besedilo opisuje izum tiskarskega stroja ter nastanek prvih knjig.

S pomočjo mentorice sva oblikovali vprašalnik za učence 6. razreda, ki bi preverjal njihovo funkcionalno pismenost. Priložili ga bova na konec raziskovalne naloge.

3.1.1. OPISNA PREDSTAVITEV REZULTATOV

V raziskavi je sodelovalo 18 učencev 6.a in 19 učencev 6.b. Pri reševanju se je bolje odrezal b-oddelek, v katerem so učenci dosegli kar 156 točk od 198. Vendar tudi njihovi vrstniki niso kaj dosti zaostajali za njimi, saj so zbrali 164,5 točk od 209 možnih.

Najprej bi podrobneje razložili reševanje a-razreda. Pri prvi nalogi so zbrali 13 točk od 19. To naju je rahlo presenetilo, saj vprašanje ni bilo težko. Pri drugem vprašanju pa so izgubili le točko manj kot pri prejšnjem. Pri tretjem vprašanju so učenci skupaj zbrali spet enako število točk kot pri prvem v tem sklopu. Pri zadnjem oziroma četrtem pa 10,5 točk, kar je bilo zelo slabo, glede na to, da tudi ta odgovor ni zahteval posebnega brskanja po besedilu. V drugem sklopu je bilo pri prvem odgovoru zbranih 14 točk, kar naju ni presenetilo, so naju pa presenetili odgovori na drugo vprašanje, pri katerem ni nihče dosegel točke. Morda zaradi slabega prepoznavanja odstavkov ali vrstnega reda. Pri naslednjih nalogah pa sva bili pozitivno presenečeni, saj niso učenci izgubili niti ene točke. Sledeča naloga je bila reševana povprečno, dosegli so enajst točk od devetnajstih, bolje pa je bila rešena tretja naloga v

tretjem sklopu, saj se je pri odgovoru zmotil le en učenec. Pri zadnjem vprašanju sta bili napaki le dve. Tako so učenci 6.a razreda zbrali skupaj 146,5 točk od 209 možnih.

V b-razredu so se učenci odrezali bolje kot v a-razredu. Pri prvi nalogi niso imeli niti ene napake, kar je izredno dobro. Pri naslednji nalogi so imeli le dve napaki, pri 3. so zbrali petnajst točk od osemnajstih. Pri zadnjem vprašanju v tem sklopu pa so bili rezultati vidno slabši, saj so vsi skupaj dosegli komaj šest točk. V novem sklopu je bilo reševanje povprečno, pri prvi nalogi so zbrali štirinajst točk, pri drugi dvanajst in pri tretji sedemnajst. Prav tako tudi v zadnjem sklopu niso imeli večjih težav z vprašanji, na kar kažejo dobri rezultati. Pri prvem vprašanju so zbrali šestnajst točk, pri drugem samo enajst, enako kot v sosednjem razredu. Naslednji vprašanji sta bili rešeni prav tako dobro, rezultata sta si bila podobna, le za pol točke sta se razlikovala, pri tretjem so dosegli petnajst, pri zadnjem pa petnajst točk in pol. Skupaj so tako pri vseh nalogah zbrali 156 točk od 198.

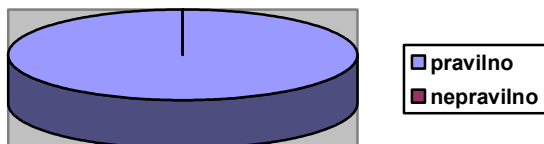
3.1.2. GRAFIČNA PREDSTAVITEV REZULTATOV

Vsak graf prikazuje pravilnost oz. nepravilnost posameznega odgovora, ki sva ga vrednotili z eno oz. nič točkami.

Rezultati 6.b

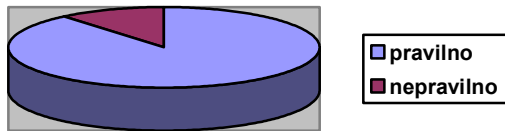
Graf 1: Kje je bilo besedilo objavljeno?

Prvi graf predstavlja, kako so naloge reševali učenci 6.b razreda. Vidimo lahko, da so na to vprašanje učenci odgovarjali zelo dobro, saj so odgovorili brez napake.

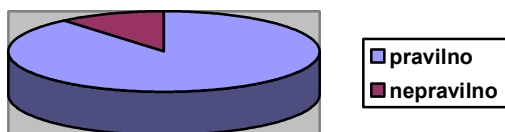
Graf 2: Kdo je prispeval besedilo?

Tudi pri tem vprašanju učenci niso imeli težav, saj so ga rešili le z dvema napakama.

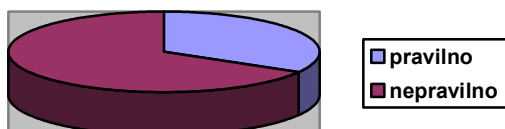
Graf 3: Od kod so fotografije?

Tukaj lahko vidimo, da so učenci reševali z eno napako več kot pri prejšnjem vprašanju, kar kljub temu ni slabo.

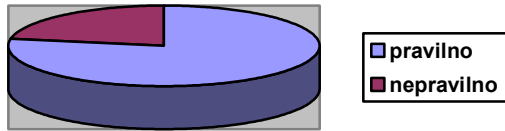
Graf 4: Komu je besedilo namenjeno?

Na to vprašanje pa so učenci odgovarjali slabše. Dosegli so le šest točk od osemnajstih. Na to vprašanje bi seveda lahko odgovorili različno, a sva se odločili kot pravilni odgovor upoštevati le, da je besedilo namenjeno bralcem PIL-a.

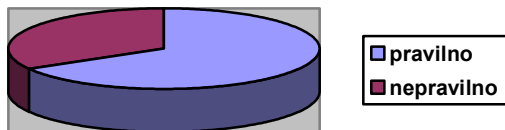
Graf 5: O čem govori besedilo?

Tukaj so bili rezultati boljši, učenci so izgubili le štiri točke.

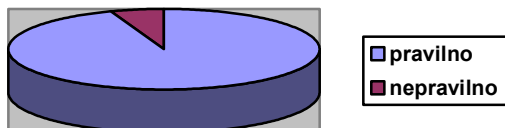
Graf 6: Kakšen je naslov drugega odstavka?

Pri tem vprašanju pa so imeli učenci spet težave. Morda zaradi tega, ker se pri pouku še niso učili o uporabi odstavkov.

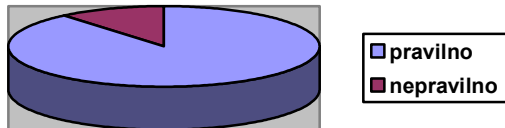
Graf 7: Kdo je predstavljen na eni od fotografij?

Na to vprašanje so učenci odgovorili dobro, zmotil se je le en učenec.

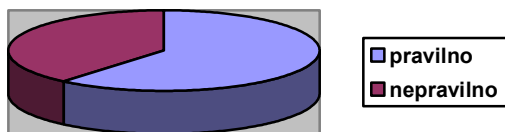
Graf 8: V katerem mestu je Gutenberg izumil tiskarski stroj?

Čeprav je to vprašanje zahtevalo, da so učenci zelo pozorni pri branju, so ga rešili dokaj dobro.

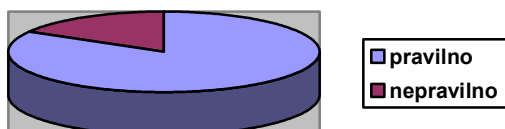
Graf 9: Zakaj je bila vsaka knjiga unikat?

Pri tem vprašanju so morali prav tako kot pri prejšnjem biti zelo zbrani in se znajti v besedilu. Skupaj so dosegli enajst točk od osemnajstih.

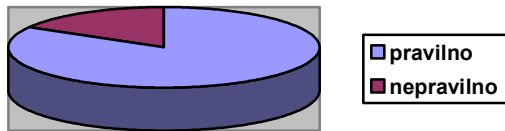
Graf 10: Katera knjiga je bila prva natisnjena?

Učenci so na to vprašanje odgovarjali dobro, saj je bilo zastavljeno dokaj enostavno in so lahko v besedilu odgovor našli hitro, če so bili pozorni.

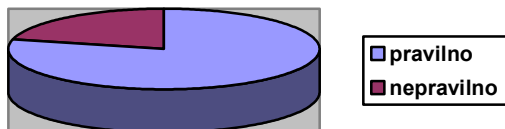
Graf 11: Koliko knjig hranijo danes v NUK-u, največji slovenski knjižnici?

Tudi pri zadnjem vprašanju je bilo enako, razlika je bila le za pol točke.

Graf 12:

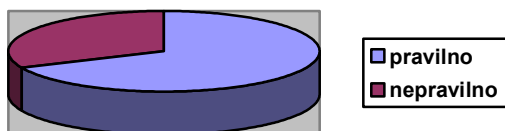
V 6.b-razredu so učenci dosegli boljši rezultat kot v oddelku a, dosegli so 156 točk od 198 možnih, kar predstavlja 79 %.

Rezultati 6.a

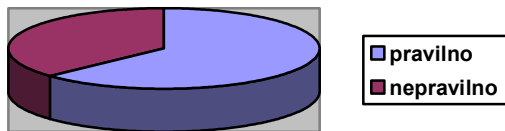
Graf 13: Kje je bilo besedilo objavljeno?

Na prvo vprašanje so učenci 6.a razreda odgovarjali slabše kot učenci v b-razredu. Dosegli so le trinajst točk od devetnajstih možnih.

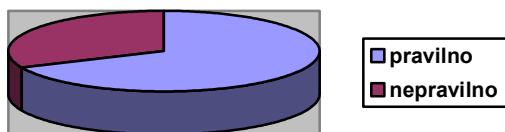
Graf 14: Kdo je prispeval besedilo?

Naslednje vprašanje so reševali še slabše, dosegli so še eno točko manj, čeprav je bilo vprašanje enostavno.

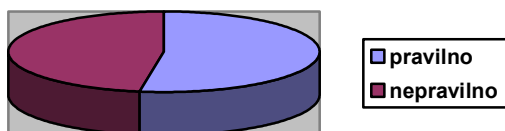
Graf 15: Od kod so fotografije?

Pri tretjem vprašanju so imeli učenci spet podobne težave in spet so dosegli le trinajst točk, kar je slabo, glede na vprašanje, ki ni bilo pretežno.

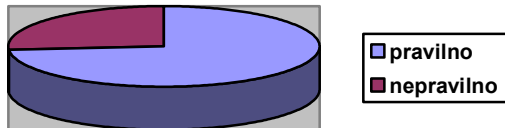
Graf 16: Komu je besedilo namenjeno?

Tudi pri naslednjem vprašanju je bilo podobno, vendar je res, da so imeli tudi v b-razredu pri tem vprašanju težave.

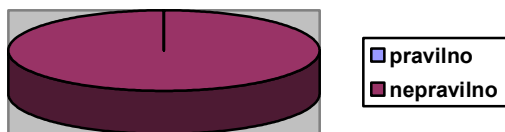
Graf 17: O čem govori besedilo?

Na to vprašanje so učenci odgovarjali boljše. Očitno so na podobna vprašanja že morali kdaj odgovarjati.

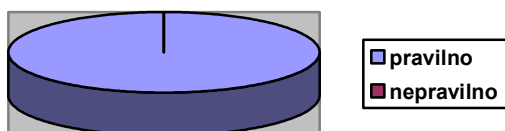
Graf 18: Kakšen je naslov drugega odstavka?

Pri tem vprašanju so imeli težave sicer tudi učenci sosednjega razreda, a kljub temu so bili učenci 6.a veliko slabši. Skupaj niso zbrali niti ene točke, kar je izredno slabo.

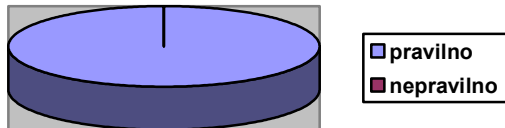
Graf 19: Kdo je predstavljen na eni od fotografij?

Že pri tem vprašanju pa lahko opazimo popoln preobrat. Dosegli so vse točke, kar jim v sosednjem razredu ni uspelo.

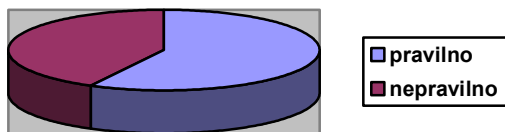
Graf 20: V katerem mestu je Gutenberg izumil tiskarski stroj?

Tudi pri tem vprašanju so učenci dosegli vse točke, kar je presenetljivo glede na njihove prejšnje rezultate reševanja.

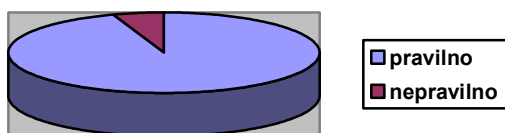
Graf 21: Zakaj je bila vsaka knjiga unikat?

Na to vprašanje pa so učenci spet odgovarjali malo slabše, kot v prvem delu, dosegli so le enajst točk.

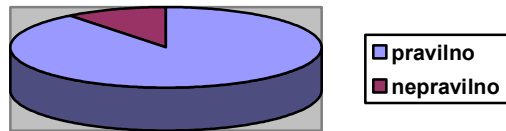
Graf 22: Katera knjiga je bila prva natisnjena?

Reševanje tega pa učencem očitno spet ni delalo prevelikih težav, saj so uspeli skupaj zbrati kar osemnajst točk od devetnajstih.

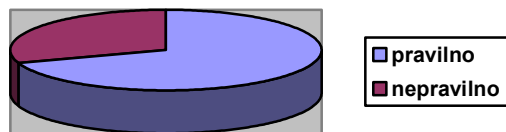
Graf 23: Koliko knjig je danes v NUK-u, največji slovenski knjižnici?

Tudi na zadnje vprašanje so učenci odgovarjali dobro, zgrešili so le pri treh odgovorih.

Graf 24:

To je zadnji graf, ki prikazuje rezultate 6.a-razreda. Vidimo lahko, da so zbrali manj točk kot v b-razredu, a so rezultati kljub temu dobri. Dosegli so 146,5 točk od 209 možnih, kar predstavlja 70 %

3.2. POTEK RAZISKOVALNEGA DELA V 9. RAZREDU

V 9. razredu sva uporabili besedilo, ki je že imelo pripravljene naloge. Predlagala nama ga je mentorica, ki ga je dobila ne predavanju Pedagoškega inštituta. Predavateljica dr. Mojca Štraus je bila seznanjena z uporabo tega besedila v raziskovalne namene in se je s tem strinjala. Prosila je celo, da jo obvestiva o rezultatih. Besedilo in naloge so del raziskave PISA.

PISA je mednarodna raziskava o bralni, matematični in naravoslovni pismenosti. Izvaja se pod okriljem Organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD). Raziskava poteka v triletnih ciklih, prvi cikel je bil izveden v letu 2000.

V tej raziskavi sodelujejo 15-letniki, ne glede na šolo, v katero so vključeni. Namen raziskave PISA je pridobiti podatke o zmožnostih učencev. To ne pripomore le njim, ampak celotni družbi; s tem lažje primerjamo znanje otrok iz različnih držav. ⁶

3.2.1. OPISNA PREDSTAVITEV REZULTATOV

V 9.a-razredu je sodelovalo 12 učencev. Prvo nalogo so reševali kar dobro, saj se je zmotil le en učenec. To je bilo sicer pričakovati, saj ni bila zahtevna. Pri drugi nalogi so dosegli učenci vse točke, pri naslednji nalogi pa so se odrezali bolj slabo. Dosegli so 39,5 točke od 48. To naju ni presenetilo, saj je ta zahtevala ponovno branje besedila. Pri zadnji nalogi so dosegli 10 točk od 12 možnih.

V b-razredu pa je sodelovalo manj učencev, in sicer le deset. Pri prvih dveh nalogah je bilo število točk enako, dosegli so 8 točk od 10. Pri tretjem vprašanju pa je ta razred odgovarjal bolje, saj so izgubili le 5 točk, torej so dosegli 35 od 40 možnih. Tudi zadnje vprašanje jim ni predstavljalo prevelikega problema, saj so učenci pri reševanju izgubili le dve točki.

Na koncu sva še sešteli točke in ugotovili, da so bili pri reševanju na splošno bolj uspešni učenci 9.a, saj so dosegli 72,5 točk od 84 možnih, torej 86,3 %. B-razred je dosegel manj, tj. 84,3 % ali 59 točk od 70.

3.2.2. GRAFIČNA PREDSTAVITEV REZULTATOV

Vsak graf prikazuje pravilnost oz. nepravilnost posameznega odgovora, ki sva ga vrednotili z eno oz. nič točkami.

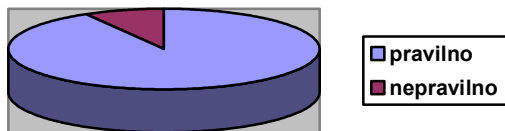
Učenci so morali prebrati besedilo z naslovom Športni copati, ki so ga v raziskavi PISA povzeli po francoski reviji Revue, ki je izšla leta 1997. Naši devetošolci so reševali štiri naloge, od teh sta bili dve izbirnega tipa. Besedilo z nalogami bova dodali kot prilogo.

⁶ <http://www.pei.si/Sifranti/InternationalProject.aspx?id=15#predstavitev>

Rezultati 9.a

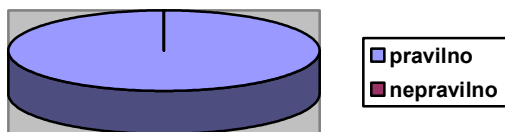
Graf 25: Kaj je hotel avtor v tem besedilu povedati?

Ta graf prikazuje reševanje 9.a-razreda, ki je na prvo vprašanje odgovarjal dokaj dobro. Zmotil se je le en učenec, torej so dosegli enajst točk od dvanajstih možnih.

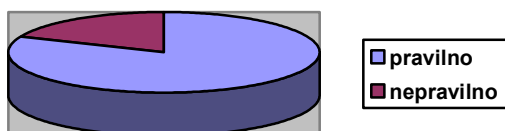
Graf 26: Zakaj, glede na članek, športni copati ne bi smeli biti preveč trdi?

Na naslednje vprašanje so uspeli pravilno odgovoriti vsi učenci, saj ni bilo preveč zahtevno.

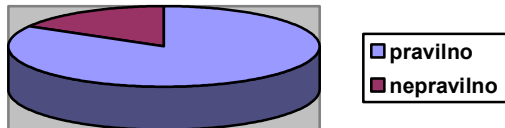
Graf 27: Katera so štiri merila, katerim morajo ustrezati dobri športni copati?

Pri tem vprašanju pa so odgovarjali slabše, verjetno zaradi tega, ker je vprašanje zahtevalo ponovno branje, koncentracijo in tudi natančnost pri odgovarjanju. Za vsak pravilen odgovor sva šteli eno točko, torej skupaj štiri točke na učenca. Dosegli pa so 39.5 točke od 48 možnih.

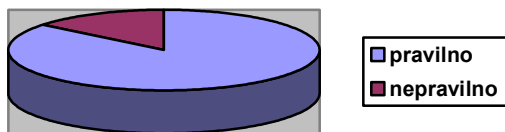
Graf 28: Kakšno je razmerje med prvim in drugim delom navedenega stavka?

Zadnje vprašanje učencem ni predstavljalo težav, kljub temu da je zahtevalo uporabo logičnega mišljenja oziroma so morali učenci priti do rešitve sami brez pomoči besedila.

Graf 29:

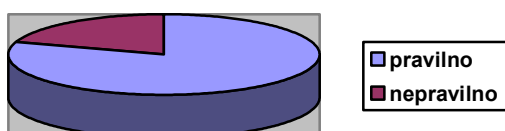
Zadnji graf nam prikazuje skupno število točk. Učenci 9.a-razreda so odgovarjali kar dobro. Dosegli so 72,5 točke od 84 možnih.

Rezultati 9.b

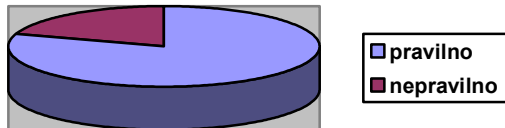
Graf 30: Kaj je hotel avtor v tem besedilu povedati?

V 9.b je reševalo manj učencev kot v 9.a, a so bili slednji boljši. Pri prvi nalogi, ki jo prikazuje graf, lahko vidimo, da so reševali dokaj dobro, saj sta pri odgovoru zgrešila le dva učenca.

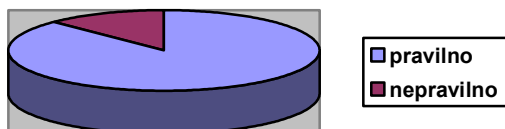
Graf 31: Zakaj, glede na članek, športni copati ne bi smeli biti preveč trdi?

Tudi pri tem vprašanju je bil rezultat enak kot pri prejšnjem, torej osem točk od desetih možnih.

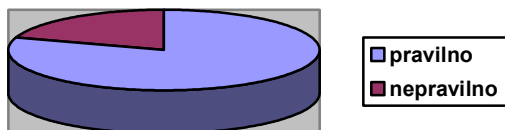
Graf 32: Katera so štiri merila, katerim morajo ustrezati dobri športni copati?

To vprašanje so učenci reševali bolje kot v a-razredu, dosegli so kar 35 točk od 40 možnih

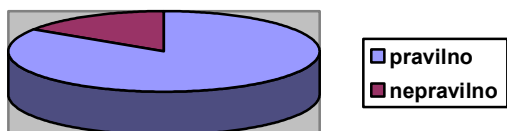
Graf 33: Kakšno je razmerje med prvim in drugim delom navedenega stavka?

Rezultat je bil enak kot pri prvih dveh vprašanjih, dosegli so osem točk, kar ni tako slabo.

Graf 34:

Na zadnjem grafu lahko vidimo skupni seštevek točk. Dosegli so 59 točk od 70, a kljub dokaj dobremu rezultatu je bil le-ta slabši kot v a-razredu.

3.3. INTERVJU Z RAVNATELJICO IV. OSNOVNE ŠOLE CELJE, GO. NEVENKO MATELIČ NUNČIČ

Kdaj lahko, po vašem mnenju, rečemo, da je človek funkcionalno pismen?

Vsekakor sama pismenost, torej znanje branja ni dovolj. Prebrano moramo razumeti in si z njim pomagati.

Kaj menite o funkcionalni pismenosti učencev na naši šoli?

Na podlagi rezultatov NPZ-jev lahko rečem, da še kar nekaj manjka do popolne bralne pismenosti, torej smo tudi od same funkcionalne pismenosti še kar oddaljeni. Na to vplivajo zagotovo nove tehnologije in mediji.

Katere dejavnosti so vključene v izboljšavo funkcionalne pismenosti učencev?

Učitelji se trudijo postavljati natančnejša navodila, ki jih ne bi bilo treba ponavljati, predvsem zaradi tega, ker se učenci velikokrat dela ne lotijo pravilno in pri iskanju rešitve ne vztrajajo dovolj časa. Na naši šoli se med učitelji začneja tudi bralni krožek, pri katerem se pogovarjamo o prebranih knjigah. Upamo, da se bo kaj takega razširilo tudi med učenci.

Kako se funkcionalna pismenost odraža v NPZ-jih in rezultatih le-teh?

Težave se pojavljajo predvsem pri nalogah, ki so povezane z branjem, besedilnih nalogah. Rezultati so vidno slabši kot v prejšnjih letih.

Zakaj je funkcionalna pismenost, po vašem mnenju, pomembna?

Preprosto zato, da se v življenju znajdeš. To, da razumemo prebrano, potrebujemo vsak dan, torej je funkcionalna pismenost življenjskega pomena.

Zahvaljujete se vam za pogovor.

4. ZAKLJUČEK

V najini raziskovalni nalogi sva na podlagi vseh izpolnjenih vprašalnikov in rešenih nalog ugotovili, da je funkcionalna pismenost nekaj, kar se ne da nekako posplošiti, ne da se reči, da je ena generacija bolj funkcionalno pismena od druge, saj so razlike že v sami generaciji velike. Misliva, da se funkcionalna pismenost pridobiva že od otroštva in da je podlaga zanjo sama bralna pismenost, ki se jo razvija že od malih nog, ko nam starši berejo, ko začnemo sami brati ...

Potem ko sva pregledali in sestavili vse grafe ter zapisali rezultate, sva lahko ovrgli oz. potrdili hipoteze, ki sva jih sestavili že na začetku najinega raziskovanja.

1. Učenci devetih razredov bodo uspešnejši pri reševanju nalog kot šestošolci.

Prvo hipotezo sva lahko potrdili, saj so se devetošolci pri reševanju bolj znašli in bili uspešnejši. Verjetno zaradi samega znanja, ki so ga pridobili v letih šolanja, ki so že za njimi. Čeprav besedili nista bili enaki, sva mnenja, da so rezultati kljub temu lahko primerljivi.

2. Učenci 9.a bodo dosegli slabše rezultate kot učenci 9.b.

To hipotezo sva zavrgli, čeprav rezultati niso tako zelo različni. Zanimivo je, da učenci 9.b pri šolskem delu praviloma dosegajo boljše rezultate kot učenci 9.a

3. Učenci 6. in 9. razreda bodo naloge rešili z manj kot 50% pravilnostjo.

To hipotezo sva zavrgli. Lahko rečeva, da je rezultat kar precej presegel pričakovanja in da je funkcionalna pismenost (v obsegu, v katerem sva jo merili) kar zadovoljiva.

4. Devetošolci bodo bolje reševali naloge izbirnega tipa.

Zadnjo hipotezo sva lahko potrdili. Naloge, ki ponujajo odgovore, so tudi v NPZ-jih reševane bolje, saj učencu ni potrebno poleg pravilnosti odgovora razmišljati še o njegovem tvorjenju.

Zavedava se, da na podlagi obsega nalog ter dobljenih rezultatov ne moreva neke generacije potrditi kot funkcionalno ne/pismene. Zagotovo pa je najina raziskovalna naloga pokazala na

določene težave posameznika in celotne generacije. Stanje še zdaleč ni rožnato, čeprav so rezultati dokaj optimistični. Pri posameznih nalogah se je izkazalo, da še kar nekaj manjka, da bi lahko govorili o funkcionalno pisni generaciji. Po najinem mnenju bi bilo smiselno, da se raziskave tega področja še izvajajo ter da se na podlagi njihovih dognanj pripravi načrt za izboljšanje stanja. Mnenja sva namreč, da je besedilo, govorjeno ali pisno, uradno ali neuradno, umetnostno ali neumetnostno, subjektivno ali objektivno, bistvo verbalne komunikacije, s katero se prenašajo podatki, ki vendarle veljajo za najpomembnejšo vrednost 21. stoletja.

5. VIRI IN LITERATURA

- URBANC, D.: Pospešeno in hitrostno branje: praktični priročnik. Trzič: Didakta, 1998.
- DOLINŠEK, M.: Beri mi in se pogovarjaj z mano!: strokovni priročnik z nasveti za kreativno uporabo otroških slikanic. Ljubljana: Epta, 1999.
- GRGINIČ, M.: Vsak po svoji poti do pismenosti: priročnik za vzgojitelje in starše predšolskih otrok. Mengeš: Izolit, 2008.
- BRALNO društvo Slovenije: Branje, skrb vseh. 1. natis. Ljubljana, 1998.
- BRALNO društvo Slovenije: Različne vrste branja terjajo razvijanje različnih bralnih strategij, 1. natis. Ljubljana, 2001.
- PEČJAK, V.: Hitro in uspešno branje. Ljubljana: samozaložba, 1991.
- BEŠTER, M.: Funkcionalna (ne)pismenost v Sloveniji. V: Jezik in slovstvo. 1-2 (94/95). Str. 23-27.
- <http://www.pei.si/Sifranti/InternationalProject.aspx?id=15#predstavitev>. Z dne: 15.12.2011.

Seznam grafov

- Graf 1: Kje je bilo besedilo objavljeno?
- Graf 2: Kdo je prispeval besedilo?
- Graf 3: Od kod so fotografije?
- Graf 4: Komu je besedilo namenjeno?
- Graf 5: O čem govori besedilo?
- Graf 6: Kakšen je naslov drugega odstavka?
- Graf 7: Kdo je predstavljen na eni od fotografij?
- Graf 8: V katerem mestu je Gutenberg izumil tiskarski stroj?
- Graf 9: Zakaj je bila vsaka knjiga unikat?
- Graf 10: Katera knjiga je bila prva natisnjena?
- Graf 11: Koliko knjig hranijo danes v NUK-u, največji slovenski knjižnici?
- Graf 12: Skupno
- Graf 13: Kje je bilo besedilo objavljeno?
- Graf 14: Kdo je prispeval besedilo?
- Graf 15: Od kod so fotografije?

Graf 16: Komu je besedilo namenjeno?

Graf 17: O čem govori besedilo?

Graf 18: Kakšen je naslov 2. odstavka?

Graf 19: Kdo je predstavljen na eni od fotografij?

Graf 20: V katerem mestu je Gutenberg izumil tiskarski stroj?

Graf 21: Zakaj je bila vsaka knjiga unikat?

Graf 22: Katera knjiga je bila prva natisnjena?

Graf 23: Koliko knjig je danes v NUK-u, največji slovenski knjižnici?

Graf 24: Skupno

Graf 25: Kaj je hotel avtor v tem besedilu povedati?

Graf 26: Zakaj glede na članek, športni copati ne bi smeli biti preveč trdi?

Graf 27: Katera so štiri merila, katerim morajo ustrezati dobri športni copati?

Graf 28: Kakšno je razmerje med prvim in drugim delom navedenega stavka?

Graf 29: Skupno

Graf 30: Kaj je hotel avtor v tem besedilu povedati?

Graf 31: Zakaj glede na članek, športni copati ne bi smeli biti preveč trdi?

Graf 32: Katera so štiri merila, katerim morajo ustrezati dobri športni copati?

Graf 33: Kakšno je razmerje med prvim in drugim delom navedenega stavka?

Graf 34: Skupno

6. PRILOGE

Priloga 1: vprašalnik za učence 6. razreda

Priloga 2: Da Vinci Learning: Tiskarski stroj. V: PIL. 64 (2011) 2. Str. 28.

Priloga 3: besedilo in naloge iz raziskave PISA (ŠTRAUS, M.: Primeri nalog iz raziskave PISA. Ljubljana: Pedagoški inštitut, 2011.

Tiskarski stroj

Johannes Gutenberg

Leta 1450 je Johannes Gutenberg v nemškem mestu Mainz položil tehnološke temelje za intelektualne, politične in verske spremembe v prihodnjih stoletjih – izumil je tiskarski stroj. Njegova tiskarska tehnika je nepovratno spremenila način, kako ljudje hranimo in širimo znanje. Ne nazadnje tudi zato danes vsi znamo brati – in tako tudi vi lahko preberate Pil.

Izbranci

Dolga stoletja je bilo širjenje znanja s pomočjo knjig pridržana pravica menihov in duhovnikov. Sleherna knjiga je bila unikat, saj so knjige prepisovali na roke. Menihi so za izdelavo enega dela pogosto potrebovali cela leta.

Povpraševanje po znanju

Do začetka 15. stoletja so ustanovili prve univerze, te pa so ustvarile veliko povpraševanje po knjigah. Ljudje so zahtevali knjige, ki bi bile cenejše ter na voljo v poenotenih izvodih.

Gutenberg in vinska stiskalnica

Gutenbergov preboj je bil preprost. Besedilo je razstavil na črke, ločila in pogoste kombinacije. Izdelal je odlitke ter jih vedno znova uporabil v novih kombinacijah. A tehnika se je izkazala za uspešno šele potem, ko jo je Gutenberg dodelal po načelu

Tiskarski stroj

vinske stiskalnice – pri njej navojni sveder porazdeli pritisk in tako omogoči enakomeren, čist odtis.

Knjige kot posvetni posel

Gutenberg je tiskarski stroj izumil v času, ko je Evropa premogla le 30.000 knjig, med njimi so bila večinoma sveta pisma. Tudi prva natisnjena knjiga je bila Biblija. Zgolj 50 let pozneje se je število knjig povečalo na skoraj 9 milijonov, njihova vsebina pa je postala posvetna.

Za primerjavo
Danes v našem NUK-u hranijo okvirno 2,5 milijona knjig, torej približno eno knjigo na enega Slovence!

Digitalna revolucija

Znanje se danes seli s papirja v računalnike ter na svetovni splet, zato so nekateri zaskrbljeni, da bodo knjige izumrle. Morda pa le vstopajo v novo dobo, v kateri postaja znanje prek mreže besed, podob in zvoka povezano in prilagojeno posamezniku. In tudi če knjiga ne diši po tiskarski barvi – še vedno jo beremo.

Digitalna knjiga

Za več o tiskarskem stroju in drugih izumih prekopite na Mejnike v znanosti, naravi in tehnologiji. Vsak delovnik ob 12., 16. in 20. uri na programu Da Vinci Learning.

Nagradno vprašanje:

Pil in Da Vinci Learning v vsakem Pilu do vključno junijske številke 2012 podarjata bralno lučko, konec junija 2012 pa bosta med vsemi preostalimi prejetimi pravilnimi odgovori v velikem žrebanju izžrebala še 1 srečneža in mu podarila maroški amonit. Odgovori na nagradno vprašanje in sodeluj v obeh žrebanjih!

Prva knjiga, ki je postala množični proizvod in so jo natisnili v več kot pol milijona izvodov že v zgodnjem 16. stoletju, je bila:

- a) znanstvena knjiga
- b) Biblija
- c) slovnica

Odgovor pošlji do 7. 11. 2011 na PIL, 1536 Ljubljana, ali na pil@mkz.si, s pripisom IZUMI. Odgovori lahko tudi na www.pil.si.

Ne pozabi priložiti svojih podatkov (ime in priimek, naslov). Podatke naj podpiše eden od tvojih staršev oziroma skrbnikov; s podpisom dovoljuje, da te podatke posreduješ in sodeluješ v tej nagradni igri.

Med prispelimi pravilnimi odgovori bomo 9. 11. 2011 izžrebali srečneža, ki bo dobil bralno lučko. Preostale pravilne odgovore, tudi iz naslednjih števil do vključno junijskega Pila 2012, bomo hranili do konca junija 2012, ko bomo v velikem žrebanju izžrebali 1 srečneža in mu podarili maroški amonit.

Nagrajenec bo v tednu dni po žrebanju objavljen na www.pil.si. Več o varstvu osebnih podatkov in pravilih nagradnih iger na strani 79.

Rubrika nastaja v sodelovanju s programom Da Vinci Learning.

RAZISKOVALNA NALOGA: FUNKCIONALNA PISMENOST

Prosiva te, da čim bolj natančno prebereš besedilo in odgovoriš na vprašanja. Najprej pa izpolni podatke o sebi. Hvala za tvojo pomoč.

Starost:

Spol: M Ž

Razred:

1. Kje je bilo besedilo objavljeno?

2. Kdo je prispeval besedilo?

3. Od kod so fotografije?

4. Komu je besedilo namenjeno?

1. O čem govori besedilo?

2. Kakšen je naslov 2. odstavka?

3. Kdo je predstavljen na eni od fotografij?

1. V katerem mestu je Gutenberg izumil tiskarski stroj?

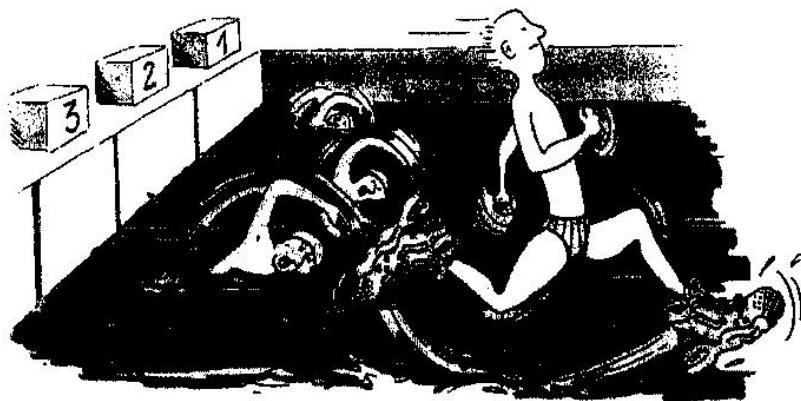
2. Zakaj je bila vsaka knjiga unikat?

3. Katera knjiga je bila prva natisnjena?

4. Koliko knjig hranijo danes v NUK-u – največji slovenski knjižnici?

ŠPORTNI COPATI

DA BI SE V ŠPORTNIH COPATIH POČUTILI DOBRO

V Središču za športno medicino v Lyonu (Francija) so 14 let preučevali poškodbe mladih športnikov in športnih profesionalcev. Raziskava je pokazala, da je najboljša rešitev preprečevanje... in dobri čevlji.

Udarci, padci, obraba...

Osemnajst odstotkov športnikov, starih od 8 do 12 let, ima poškodovane pete. Hrustanec v gležnju nogometašev slabo prenaša udarce in 25 % profesionalnih igralcev je opazilo, da je to posebno šibka točka. Hrustanec občutljivega kolenskega sklepa se prav tako lahko neozdravljivo poškoduje in če ne skrbimo za to že od otroštva (do 10-12 leta), lahko pride do prezgodnjega osteoartritisa. Tudi kolk ni izjema, saj športniki ob padcih ali trčenjih tvegajo zlom, zlasti ko so utrujeni.

Z raziskavo so ugotovili, da imajo nogometaši, ki igrajo več kot deset let, na golenici ali peti kostne izrastke.

Tej deformaciji pravimo "nogometno stopalo", povzročijo pa jo športni copati s preveč upogljivimi podplati in delom ob gležnju.

Zaščita, opora, stabilnost, blaženje

Če je športni copat pretrd, omejuje gibanje. Če je premehek, se poveča tveganje poškodb in izvina. Dober športni copat mora zadostiti štirim merilom:

Prvič, zagotoviti mora *zunanjo zaščito*: vzdržati udarce žoge ali drugega igralca, biti kos neravnosti tal ter ohranjati stopalo toplo in suho, tudi ob zelo hladnem in deževnem vremenu.

Mora *podpirati stopalo*, zlasti gleženj, da bi se izognili izvину, otekanju in

drugim težavam, ki lahko vplivajo celo na koleno.

Športnikom mora omogočati tudi dobro *stabilnost*, tako da jim ne spodrsne na mokrih tleh ali zdrsne vstran na površini, ki je presuha.

In nenazadnje mora *ublažiti trke*, zlasti tiste, ki jih prenašajo odbojkarji in košarkarji, ki nenehno skačejo.

Suha stopala

Da bi se izognili manj resnim, toda bolečim stanjem kot je žulj ali celo rana ali atletska stopalo (glivična okužba), mora copat omogočati izhlapevanje potu in preprečiti vstop vlage od zunaj. Idealen material je usnje, ki ga lahko impregnirajo, da bi preprečili, da bi se copat zmočil ob prvem dežju.

S pomočjo članka na prejšnji strani odgovori na spodnja vprašanja.

1. vprašanje: ŠPORTNI COPATI

R110Q01

Kaj je hotel avtor v tem besedilu povedati?

- A Da se je kakovost številnih športnih copat zelo izboljšala.
- B Da je najbolje, da ne igramo nogometa, če smo mlajši od 12 let.
- C Da mladi ljudje trpijo vse več poškodb zaradi slabe telesne pripravljenosti.
- D Da je za mlade športnike zelo pomembno, da nosijo dobre športne copate.

2. vprašanje: ŠPORTNI COPATI

R110Q04

Zakaj, glede na članek, športni copati ne bi smeli biti preveč trdi?

.....

3. vprašanje: ŠPORTNI COPATI

R110Q05

Del članka pravi "Dobri športni copati bi morali zadostiti štirim merilom."

Katera so ta merila?

.....

.....

.....

4. vprašanje: ŠPORTNI COPATI

R110Q06

Poglej stavek, ki je skoraj na koncu članka. Ta je prikazan v dveh delih:

"Da bi se izognili manj resnim, toda bolečim stanjem kot je žulj ali celo rana ali atletsko stopalo (glivična okužba)..." *(prvi del)*

"...mora copat omogočati izhlapevanje potu in preprečiti vstop vlage od zunaj." *(drugi del)*

Kakšno je razmerje med prvim in drugim delom tega stavka?

Drugi del

- A nasprotuje prvemu delu.
- B ponovi prvi del.
- C razloži problem, ki je opisan v prvem delu.
- D daje rešitev na problem, opisan v prvem delu.